

FIP – faglig udvikling i praksis

SSO

Fredericia Gymnasium 1.2.18

Dagens program og det praktiske

- 10.00-10.40 Den nye læreplan i SSO og særlige fokuspunkter (fagkonsulent Jette Hannibal)
- 10.40-10.50 *kort pause*
- 10.50-11.45 Formativ feedback i vejledningsprocessen i SSO (Morten Severin, uddannelsesleder og Jens Dahl Christensen; Vesthimmerlands Gymnasium og HF)
- 11.45-12.30 workshop omkring formativ feedback
- 12.30-13.30 *frokost*
- 13.30-14.00 At komme på sporet af en praksisproblemstilling og omsætte den til en konkret opgaveformulering i SSO i samarbejde med eleven. Maya Thisted (KVUC)
- 14.00-14.30 Workshop/brainstorm på baggrund af oplæg.
- 14.40-15.40 Den gode opgaveformulering som forudsætning for en god besvarelse. Jette Hannibal m.fl. (her også mulighed for at vælge modul med leder FIP)
- 15.44-16.00 kort opsamling og online evaluering

I alt 8509 SSO i 2017

SSO			Andel studenter
	HF	5.887	100%
	HF-e	2.622	96,6%

Processen omkring læreplaner generelt

- Forligsteksten → kommissorium til læreplansgrupperne
- Lovforslaget med tilhørende bemærkninger → Loven om de gymnasiale uddannelser og bekendtgørelse
- Høringsperiode indtil 27.marts
→ hørings svar → justeringer
→ forligspartierne → endelige læreplaner og vejledninger publiceret august 2017

Nogle fokuspunkter

- Udannelsesprofiler, fx hf
- Faglig fordybelse, almen dannelse, kritisk tænkning
- Kompetencer: globale, digitale, karriere, innovative + studiekompetence
- Demokratisk forståelse (relevante fag)
- Skriftlig formidling
- Formativ evaluering
- Forventet omfang af fagligt stof,
- Læsning af fremmedsprogede tekster
- Fagligt samspil

Lov om gymnasiale uddannelser

- Én samlet lov for alle gymnasiale uddannelser (Lov om de gymnasiale uddannelser)
 - Teknisk studentereksamen (htx 3 år)
 - Merkantil studentereksamen (hhx 3 år)
 - Almen studentereksamen (stx 3 år)
 - Hf-eksamen (hf 2 år)
- Én bekendtgørelse udfolder loven, fastsætter fx nærmere om udbud af valgfag og regler om 'undervisningstid' og 'fordybelsestid' for de skriftlige opgaver
- Læreplanerne er nu bilag til bekendtgørelsen og publiceres fremover kun online - ligesom vejledningen

HF profilen

- § 6. I den 2-årige uddannelse til hf-eksamen er fagligheden nært forbundet med **aspekter af videnskabsfagene** og samtidig med **fagenes** professionsrettede perspektiver. Uddannelsens formål realiseres således inden for en bred, almen fagrække. Uddannelsen skal udvikle elevernes evne til faglig fordybelse og deres forståelse af sammenhæng mellem fagene. Der lægges i undervisningen vægt på såvel det **teoretiske** som det **professionsrettede** herunder **fagenes anvendelse i relation til videre uddannelse og job**.
- *Alle fremhævede punkter er interessante i forhold til SSO: dels det akademiske aspekt (teoretisk viden), dels det professionsrettede – og referencen til karrierelæring.*

SSO -i forhold til loven, bekendtgørelsen og læreplan

- Studieforberevende - selvstændighed - kunne overskue processen og 'genren' (undersøgelse, formidle, dokumentere, referencer mm.)
- Anvender faglighed fra undervisningen
 - Til at undersøge problemstillinger ved hjælp af fagenes viden og metoder –
 - Nyt aspekt: også i forhold til faglighed i professionsområde.
 - Teori/praksis samt refleksioner (jf. Stk. 3 og 4 i loven).
- God opgaveformulering og vejledning med formativ feedback (anvise veje til at forbedre elevens arbejde).
- **Bekendtgørelsen afsætter 25 timers undervisningstid og 15 timers fordybelsestid til SSO.**

Læreplanens struktur

- **1. Identitet og formål**
 - 1.1. Identitet
 - 1.2. Formål
- **2. Mål**
 - 2.1. Faglige mål
- **3. Opgavens rammer**
- **4. Opgavens område og vejledning (4.1.-4.4.)**
- **5. Opgaveformuleringen (5.1-5.3)**
- **6. Opgaveugen (6.1-6.2)**
- **7. Opgavebesvarelsens omfang og format (7.1.-7.2)**
- **8. Aflevering af besvarelsen (8.1-8.2)**
- **9. Bedømmelse (9.1.-9.3).**

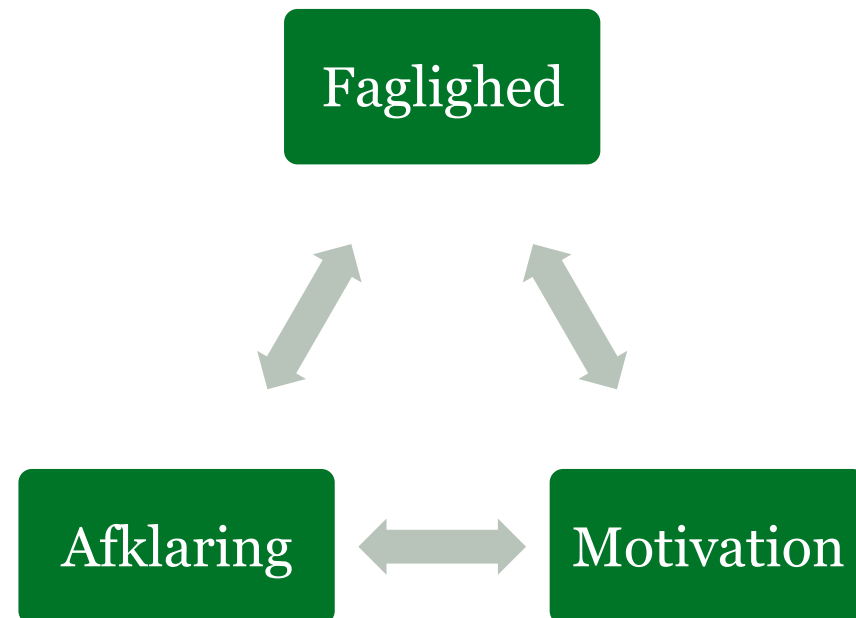
1.2. Formål

- I den større skriftlige opgave arbejder eleverne selvstændigt med at fordybe sig i og formidle en faglig problemstilling inden for et selvvalgt område, f.eks. i relation til virkelighedsnære problemstillinger inden for et professionsområde.
- Den større skriftlige opgave støtter almindannelsen gennem anvendelsen af kundskaber, viden og færdigheder opnået gennem arbejdet med uddannelsens fagrække i forhold til en konkret problemstilling. Den større skriftlige opgave bidrager desuden med at give eleverne en bevidsthed om traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at kunne foretage et selvstændigt uddannelses-og karrierevalg.

Hf profilen

- Faglighed forbundet med sider af videnskabsfagene og samtidig med fagenes professionsrettede perspektiver
- Primært rettet mod professionsbachelor- og erhversakademierne
- Fagenes læreplaner skal indeholde en praksisorientering
- Projekt- og praktikperioder

Karrierelæring – fagpakker – praktik og professionsorientering

- Professionshøjskoler
 - forskningsområder inden for forskellige professionsområder
 - lægger pr. 1.april 2018 deres hjemmesider muligheder for praktikbesøg samt ‘cases’ op, som eleverne kan arbejdes med i den forbindelse – det kan bl.a. udnyttes i forhold til SSO
- Erhvervsakademier
 - forskningsområder inden for forskellige professionsområder
 - Sandsynligt at de følger trop med professionshøjskolerne
- Undersøg muligheder i forbindelse med praktik og SSO
- *“SSO’en er en akademisk opgave, men hvorfor ikke udnytte de erfaringer og den empiri eleverne kan få adgang til, når de er praktik. Måske kommer de faktisk til at skrive en SSO båret af ægte interesse og nysgerrighed, fordi den er koblet med den fagpakke og de virkelighedsnære oplevelser, de har oplevet som en del af pakken ?” Uddannelsesleder Ole Mortensen, Viborg Gymnasium og HF.*

2.1. Faglige mål

ikke yderligere bedømmelseskriterier
som i gamle læreplan

- Målet med den større skriftlige opgave er, at eleverne skal kunne:
- demonstrere evne til at planlægge og undersøge en faglig problemstilling gennem at anvende relevante faglige tilgange og metoder samt **vurdere fagets/ fagenes bidrag til resultatet af undersøgelsen**
- demonstrere faglig indsigt og fordybelse gennem at opfylde relevante faglige mål i de(t) indgående fag og ved at sætte sig ind **i nye faglige områder**
- **udvælge, bearbejde og strukturere** relevant materiale
- demonstrere evne til faglig formidling, herunder **faglig argumentation og anvendelse af faglige begreber**
- besvare en stillet opgave, således at der er overensstemmelse mellem opgaveformuleringen og opgavebesvarelsen
- beherske fremstillingsformen i en faglig opgavebesvarelse, herunder **resumé, citatteknik, noter, kildehenvisninger og litteraturliste.**

Vurdere fagenes bidrag til resultat af undersøgelsen

- Både enkeltfaglige og tværfaglige opgaver
- *“Vurdere i hvilket omfang den valgte faglige viden har medvirket til at finde tilfredsstillende svar på de rejste spørgsmål. I det tilfælde, at der indgår to fag I besvarelsen, tages der stilling til, hvad fagene hver især har bidraget med I forhold til resultatet.” (vejl. s.3)*

Undgå opgaveformuleringer der læner sig alt for tæt op ad lærebogen

Nye faglige områder

- Det normale (ønskelige) er, at der i en SSO arbejdes “med problemstillinger, der rækker ud over det enkelte fags undervisning” (vejledningen).
- Hvorfor?
- Eleverne får mulighed for at vise, at de både kan anvende eksisterende faglige viden (fra undervisningen) men også ny faglig viden (som de har læst sig ind på i forbindelse med arbejdet med SSO) – selvstændighed bl.a.
- Eleverne får mulighed for at demonstrere, at de har opnået de nødvendige kompetencer til at undersøge problemstillinger og formidle dem på en faglig relevant måde.

Udvælge, bearbejde og strukturere relevant materiale

- Udvælge relevant materiale: I princippet eleven selv, der skal udvælge relevant materiale, men vejleder kan bidrage under vejledningsprocessen.
- Bearbejde og strukturere relevant materiale: Alt materiale skal bearbejdes af eleven – det skal have en passende form i forhold til den **faglige argumentation** – så ikke direkte afskrift fra forlæg (også for at nå de rette taksonomiske niveauer).

**Hvorfor vigtigt at
undervise i faglig
argumentation?
Fordi eleverne skal
kunne...**

- argumentere i stedet for at postulere
 - gennemskue andres argumenter og se strukturen i et argument (fx i en artikel)
 - vurdere kvaliteten af andres argumenter, for at se, om der er belæg for påstande (del af kritisk tænkning)
 - opbygge studiekompetencer, som de har brug for i de videregående uddannelser
 - almen dannelse og vigtig akademisk kompetence.
-

Faglig argumentation: Fra subjektiv holdning til objektiv viden

Holdning - og patos)

- Jeg mener
- Jeg synes
- Jeg oplever
- Jeg tror
- Jeg kender en, der
- Efter min mening
- Jeg føler

Viden og logos)

- Statistikken viser...
- Ifølge en undersøgelse...
- Denne teori anvender begrebet...
- Teorien belyser derfor... men siger ikke noget om...
- Professor i psykologi fra X universitet udtaler, at...
- Dermed kan vi udlede eller formode, at...

Vejledning s. 12

Resumé (på dansk) men samme format

- Standard for resumé (abstract) – skrives efter undersøgelsen er slut! Som det sidste.
- Kort og koncentreret (ca. 150 ord) - I datid! Sammenfatning af opgavens
 - Formål (og gerne kontekst):
 - Metode (fx eksperiment og desk research)
 - Resultat
 - Konklusion.

Eksempel på resumé (psyk B/ bioC)

- Diabetes 1 er en alvorlig autoimmun sygdom, der i Danmark rammer 30.000 nye personer om året. Formålet med opgaven var at undersøge mulige årsager til diabetes, psykosociale konsekvenser af sygdommen samt behandlingsmuligheder.
- Gennem desk research med publiceret materiale og statistik nåede undersøgelsen frem til det resultat, at såvel genetiske som miljømæssige faktorer spiller en rolle i udvikling af diabetes 1, men på grund af sygdommens kompleksitet er det ikke muligt at afgøre, hvad der betyder mest på nuværende tidspunkt. Undersøgelsen nåede ligeledes frem til den konklusion, at nogle diabetespatienter har svært ved at håndtere sygdommen, og især unge har en tendens til at udvikle psykosociale sygdomme såsom depression, spiseforstyrrelser og diabetes distress. Videnskaben arbejder stadig på at udvikle nye behandlingsmuligheder, som kan formindske generne ved sygdommen og forbedre livskvaliteten for den enkelte, men på nuværende tidspunkt er det muligt at leve et nogenlunde normalt liv som diabetespatient.

3. Opgavens rammer

- Den større skriftlige opgave er individuel og udarbejdes inden for et eller to fag.
- Et fag: på mindst B-niveau (eleven skal følge undervisningen eller have aflagt prøve i faget)
- To fag: Det ene på mindst B-niveau
- Fag i Kultur-og samfundsfagsgruppen (histB, relC,samfC) samt Naturvidenskabelige faggruppe (bioC, geoC,kemiC) er at betragte som enkeltfag (det er altså faget og ikke gruppen af fag) på de pågældende niveauer samt faglige mål for fagene, der kommer i spil i vurdering af en SSO.
- **Enkeltfagskursister:** kan skrive SSO ”hvis kursisten har gennemført undervisningen og aflagt de tilhørende prøver i et sådant omfang, at kursisten efter institutionens vurdering kan afslutte til en fuld Hf eksamen senest inden for det kommende semester” (vejledning s. 5).

4. Opgavens område og vejledning

Realitetstjek!
Evt. Justering -
afgrænsning

- 4.2. Institutionens leder udpeger blandt institutionens lærere i de(t) indgående fag vejleder/vejledere for den enkelte elev. Ved vejledning forstås **fremadrettet formativ evaluering**, som giver eleven klare anvisninger til det videre arbejde med opgaven. Som led i vejledningen skal vejlederen **løbende stille produktkrav** til eleven i form af aflevering af mindre tekstuddrag eller udfoldede opgavedispositioner.
- Samtidig skal institutionens leder ved tilrettelæggelsen af vejledningen sikre, at **eleven modtager vejledning frem til afleveringen** af opgavebesvarelsen.
- 4.3. Området for en opgave vælges af elev i samråd med vejleder.
- Området for opgaveformulering kan relatere til virkelighedsnære problemstillinger inden for et professionsområde, jf. Tidligere slides.
- 4.4. Eleven skal skriftligt oplyse fag og område senest 6 uger før opgaveugens start.

5. Opgaveformuleringen

- **5.1.** Opgaveformuleringen skal være **konkret og afgrænset**, og den skal **præcist angive, hvad der kræves** af eleven. Den skal inddrage **nye aspekter** eller være **ledsaget af bilag**, der ikke er blevet drøftet under vejledningen.....Elev er med samme område skal have **forskellige opgaveformuleringer!**
- **5.2.** Opgaveformuleringen skal indeholde krav til fordybelse, der på væsentlige punkter ligger ud over arbejdet i de(t) pågældende fag. Opgaveformuleringen kan udarbejdes i forlængelse af faglig viden og metoder, som er indgået i den enkelte elevs undervisning i de(t) fag, som den større skriftlige opgave omfatter. Dog kan opgaveformuleringen ikke udelukkende bygge på den del af fagenes stof, der allerede er indgået i den enkelte elevs undervisning i det pågældende hf-forløb, idet der skal indgå faglig fordybelse i form af nyt materiale, nye faglige vinkler eller et nyt fagligt område.
Opgaveformuleringen skal vedlægges opgavebesvarelsen.
- Ved større skriftlige opgaver, hvori et eller flere fremmedsprog indgår, skal en del af det anvendte materiale være på det/de pågældende sprog.

6. Opgaveugen

- **6.1.** Opgavebesvarelsen udarbejdes i **fjerde semester**. Konkret placering af opgaveugen fastsættes af institutionens leder.

Opgavebesvarelsens omfang og format

- **7.1.** Opgavebesvarelsen har et omfang på 10-15 normalsider af 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum). **Det forventede omfang af opgavebesvarelsen skal angives på opgaveformuleringen.** Forside, indholdsfortegnelse, noter, litteraturliste, figurer, tabeller og lignende materialer medregnes ikke i omfanget. Eventuelle bilag indgår ikke i den samlede bedømmelse.
- **Opgavebesvarelsen skal udarbejdes på dansk.** Institutionens leder kan dog godkende, at den helt eller delvist udarbejdes på engelsk, tysk eller fransk. Hvis et eller flere fremmedsprog indgår, kan institutionens leder endvidere godkende, at opgavebesvarelsen helt eller delvist udarbejdes på det pågældende fremmedsprog.
- **7.2.** Opgavebesvarelsen skal indeholde et kort resumé på dansk på omkring 150 ord.

9. Bedømmelse

- **9.1.** Ved bedømmelsen lægges der vægt på, i hvilken grad opgavebesvarelsen opfylder de faglige mål for den større skriftlige opgave, som de er angivet i pkt. 2.1.
- **9.2.** Hvis opgavebesvarelsen helt eller delvist er udarbejdet på et fremmesprog, er kravene til den faglige formidling de samme, som hvis opgavebesvarelsen var udarbejdet på dansk.
- **9.3.** Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Eksamen - votering

- Karakter i forhold til grad af målopfyldelse (faglige mål for indgående fag og SSO).
- §12: Karakterfastsættelsen sker på baggrund af en samlet vurdering af, i hvilken grad præstationen eller standpunktet opfylder de mål, som skal bedømmes efter reglerne for de enkelte uddannelser.
- §14, stk. 2: Hvis censor og eksaminator ikke er enige om en fælles bedømmelse, giver de hver en karakter. Karakteren for prøven er gennemsnittet af disse karakterer afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Hvis gennemsnittet ligger midt imellem to karakterer, er den endelige karakter nærmeste højere karakter, hvis censor har givet den højeste karakter, og ellers den nærmeste laveste karakter.
- Stk.3. Hvor der er uenighed om, hvorvidt præstationen eller standpunktet skal bedømmes til “bestået” eller “ikke bestået”, er censors bedømmelse afgørende.

Sammenfatning: Nyt i SSO læreplanen og lidt andet

- Mulighed for at koble fagenes faglighed til et specifikt professionsområde i SSO
- Vejledning – institutionens ansvar at lægge faste rammer og formativ evaluering – e-hf også vejledning
- Opgaveformulering skal vedlægges opgaven – omfang af opgaven (10-15 normalsider a 2400 enheder inkl. mellemrum)
- Undervisningstid (25) og fordybelsestid SSO (15) (bilag 1 i Bekendtgørelse om gymnasiale uddannelser)

Lidt andet af interesse:

- Bedømmelse – kun faglige mål jf. Pkt. 2.1.
- 5.1. Elever, der har valgt samme område, skal have forskellige opgaveformuleringer.

Vigtige links

De gymnasiale love og bekendtgørelser

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=1860> lov om de gymnasiale uddannelser af 27.12.2016

<https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/love-og-regler/love-og-bekendtgørelser>

Spørgsmål?